

זוטות והערות

אל-כרם (כרם אל-עינב) על-ידי עין-חרד *

במרחק קילומטר אחד מזרחה מעיין חרוד (עין אל-ג'אלוח) נמצאת גבעה רמה, הכוללת מתח גוש היי בגלבוע. המקום נקרא בפי אנשי נוריס: אל-כרם או פַּרְם אֶל-עִנֵּב, לדבריהם היה שיא הגבעה מעובד בידי התושבים הנ'ל, וגודלו גפן ווית טטרוה. עתה הפק לשמה, לא עזנו ולא שית. רק שפע חרסים וכלי צור מפוזרים עליו ועל מדרגותתו התלולים, ערמות אבני שטוקלו בידי הכהרים מראש הגבעה. הגבעה ידועה לידיה העמק ומכוונה בפיהם הר יונתן. היא חביבה על כל חושבי האזור, כי מבני מחצבתה נסללות דרכי היישובים ונכנים בנייניהם. המקום לא נזכר בפי הנוסעים המרובים שעברו בעמק, לא סומן בשום מפה מן המפות, הן הדמוניות והן המדעיתות למחזאה; לא במפת P.E.F. משנת 1878 ואף לא במפות הממלשת וה讚נא החדרישות.

גובה אל-כרם — גבהה 125 מ' על פני הים וכ-160 מ' על פני העמק. שטח שהוא למלון 4 دونם. היא צופה אל מול בית-שאן והגלעד במרוחה, אל מגידו והרי הכרמל במערב, אל הר החבור והגליל החתוון, אל הרי הגליל העליון והר החורמון בצפונו. ממנה מჩילה העמק בעל כף היד. היא חולשת על כל דרכי החיבורה בעמק, הקדומות והחדשות. המקום מצויד בשפע מיים חיים בדרומו, במערבו ומצפונו. מערכו במרחיק קיים אחד נמצא המעיין עין חרוד, בדורומו במרחיק 700–600 מ' במכחש ההר — מעין נוריס, בצפונו בעמק למטה במרחיק 600 מ' זורם לריגלו נהר גיאלוט (נחל חרוד).

על השיא ומדרגות הגבעה התלולים נלקטו בידי המחבר שרידים ארכיאולוגיים, המפוזרים שם בשפע בלתי משוער.

מן שרידים שנלקטו במקום יש לציין:

א. כל-אור מכל הסוגים מן התקופה הפלאיליתית ובუיקר מן התקופות המיסוליתית (הנטופית) והניאוליתית, להבי חרמשים וסכינים מהתקופה הכלקוליתית ומתקופת הברונזה הקדומה. ב. חרסים כוללים שברי כלים מן התקופה הכלכלית עם דגמים מוחדרצים בדומה לאלה שנמצאו בידי ג. גליק בгалעד והמקבילים לאלה שנמצאו בבית-שאן בשכבה ה-XVII-XVI¹⁾. כמו כן חרס ועליו טביעת חותמת גלילית שכוגמתה נמצא בשכבה החמישית במגידו²⁾, וגם שנבר פלק עשוי בזלת מאורה התקופה, שכוגמתו נמצא בгалעד ובמkommenות אחרים בארץ³⁾. מתkopות הברונזה הקדומה נאספו חרסים אפייניים: מספר ניכר של שפות קערות נטויה טגימה, ושפות של קדרות: ידיות-מדף, חלקות ברובן ומיוטן מחורצות, מכל המינים; דגמי מריקה מכל הסוגים והגדלים ובუיקר קישוטי דגם רשת בצבע אדום, חום וצהוב כאשרו שמצא גליק בгалעד ובחל א-די'אה⁴⁾.

*) המחבר מביע את תודתו לב' רות ברנדשטטר-קלננר ולה'ה ב. מיזולר, ע. בנ-דוד.

ב. גליק וש. ייבין על הטיען במינו החרסים, ולט. שטקליס על מינו כל-הצור — שנמצא בא-ל-נרט. N. Glueck, A Chalcolithic Settlement in the Jordan Valley, BASOR No. 97, (1

.pp. 10-22; Plate 9.

Engberg-Shipton, Meggido Exc., 1928-33; St. V No. 5554 p. 31. 10 (2

Köppel, Telleilat-Ghassul II p. 75, pl. 90; Dunand, Fouilles de Byblos I Text, .Plate 7 B 2, 1 (3 עין הערה .2 Exc. 1936 Level IV.

N. Glueck, BASOR No. 101, pp. 3-20; F. Albright, Tell-Beit Mir- (4

.sim, AASOR vol XII.